

OPINIE

26 februari 2015

Tom Willems

OVER DE HERKOMST VAN GROENE STROOM IN VLAANDEREN

STANDPUNT VAN ECOPOWER OP WORKSHOP DISCLOSURE (VREG)

De markt is er niet omwille van de markt

De finale doelstelling van de Europese interne markt en de vrije elektriciteitsmarkt in het bijzonder is: betere dienstverlening voor de consument (1) tegen lagere prijs (2) en met minder milieudruk (3). De markt is er dus niet omwille van de markt, maar is een middel om een maatschappelijk doel te verwezenlijken. Overheden moeten de markt dus reguleren in het belang van de consument. We moeten de problematiek van de handel in garanties van oorsprong dus in eerste plaats bekijken vanuit het oogpunt van de consument en vanuit de afweging of dit mechanisme bijdraagt aan duurzame ontwikkeling. De redenering van de VREG kan misschien wel kloppen vanuit administratief oogpunt, maar volgens ons niet vanuit het oogpunt van de burger/consument.

Wat als ...?

Wanneer ik een pakje koffie koop van Oxfam Fair Trade, dan doe ik dat omdat ik weet dat mijn geld terecht komt bij een lokale boer en de lokale gemeenschap. Ik ben dan zelfs bereid om daar iets meer voor te betalen.

Wanneer labels van Max Havelaar tegen een zeer lage prijs verhandeld zouden kunnen worden en geplakt zouden kunnen worden op een pakje koffie dat niet voldoet aan de Fair Trade voorwaarden, dan ben ik niet bereid hiervoor meer geld te geven, omdat ik er dan niet meer zeker van ben dat mijn geld terecht komt bij de lokale producenten/gemeenschap en/of een handelaar/leverancier die investeert in Fair Trade. Een dergelijke praktijk, van het kleven van goedkope labels op een niet-duurzaam product, zou dan ook gepercipieerd worden als een vorm van *greenwashing* - en zou dat ook zijn. Dergelijke praktijk zou de geloofwaardigheid van het Fair Trade label ondermijnen, waardoor de Fair Trade markt in diskrediet zou komen. Dit zou sommige gevestigde koffieproducenten - die zelf ook mee zouden doen aan de betwiste praktijk - zelfs goed uitkomen, ...

Greenwashing met Garanties van Oorsprong

De handel in stroom, groene stroomcertificaten (GSC) en garanties van oorsprong (GO) zit uiteraard anders in elkaar dan de koffiemarkt, o.a. omdat de grootste economische meerwaarde gecreëerd wordt door het GSC en niet door de GO en ook omdat elektronen niet gesplitst kunnen worden op het net, noch opgeslagen kunnen worden. Maar fundamenteel blijft de verwachting van een burger/consument die kiest voor een duurzaam product (zoals Fair Trade of groene stroom) wel dezelfde: hij verwacht dat zijn geld gebruikt wordt voor duurzame productie. Als mensen dus kiezen voor groene stroom, dan verwachten ze impliciet ook dat de winst die de groene leverancier maakt, geherinvesteerd wordt in groene stroom of andere vormen van duurzaam energiegebruik. Door de loskoppeling en de vrije handelbaarheid van de GO is dit (dikwijls) niet meer het geval. Dit systeem biedt dus de mogelijkheid aan producenten/leveranciers om hun grijze stroom groen te wassen. En dat gebeurt op grote schaal!

De markt ten dienste van de (burger)consument?

Je zou dus kunnen stellen dat de GO gebruikt kunnen worden om de consument te misleiden/bedriegen. Of moeten we van de burgerconsumenten verwachten dat ze dit hele mechanisme eerst volledig doorgronden, vooraleer ze een keuze maken? Is het geen taak van overheden/regulatoren om te zorgen voor een transparante markt, veeleer dan aan de burgerconsumenten te vragen deze administratieve complexiteit verbonden aan de groene stroommarkt te doorgronden? Uiteindelijk hebben organisaties uit het middenveld, zoals Greenpeace en Testaankoop, zelf het initiatief genomen om de werking van dit systeem te verduidelijken aan de burgers. Door te wijzen op de mistoestanden van misleiding/impliciet bedrog, kwam/komt wel het hele marktmechanisme voor groene stroom op een negatieve wijze in het nieuws.

Verband tussen productie en levering is van belang!

De energietransitie betekent ook een overgang naar meer decentrale energie, waarbij de productie dicht bij huis optreedt, zichtbaar wordt en daar ook aanvaard wordt. In het transitiedenken is het verkorten/transparanter maken van de waarderingsketen een belangrijk aspect. Dit geldt ook voor de levering van elektriciteit. Burgers moeten in ieder geval duidelijkheid krijgen over hoe het product tot stand kwam en waaraan hun geld besteed werd. De link tussen productie en levering is dus wel van belang! De groene productie moet niet letterlijk onder de vorm van elektronen geleverd worden (dit is fysisch onmogelijk). WEL moet de groene productie, eventueel via een systeem van marktkoppeling van verschillende elektriciteitsbeurzen, door de leverancier aangekocht kunnen worden voor levering aan de klant. En vermits de marktkoppeling tussen de beurzen beperkt is tot de fysische transmissiecapaciteit, wordt *de facto* ook de grensoverschrijdende handel van (groene) stroom beperkt. Dus, wanneer er geen marktkoppeling is met IJsland, dan kan er ook geen stroom aangekocht worden van IJsland en moet men ook niet verkondigen dat men groene stroom uit IJsland levert. Dit gaat in tegen het gezond verstand van de burgers. Alleen al daarom moet je niet met zo'n absurd verhaal afkomen. Deze onbeperkte handel in GO brengt het klimaatbeleid (denk aan de handel in CO₂ emissierechten) in het algemeen, en de sector van de HE in het bijzonder, eerder imagoschade aan.

Misschien dubbeltelling in de hoofden van de mensen

Misschien zijn vele inwoners van IJsland er van overtuigd dat hun stroomgebruik uit hernieuwbare energiebronnen komt, vermits de binnenlandse stroomproductie voornamelijk uit hernieuwbare energiebronnen bestaat en er geen export van stroom mogelijk is. Misschien zijn vele IJslanders daar al jarenlang zo van overtuigd, dat ze geen oog hebben voor de administratieve verplichting van de GO. Dan geloven zowel de gebruikers in IJsland, als de buitenlandse groene stroomgebruikers (gedekt door GO uit IJsland) dat ze allebei dezelfde groene stroom afnemen. Administratief kan de rekening dan misschien wel kloppen, toch is het mogelijk dat in de hoofden van mensen, hier en in IJsland, een dubbeltelling plaatsvindt. Je kan je weerom afvragen of heel wat consumenten op die manier niet misleid worden?

Het is niet wenselijk dan GO een marktprijs krijgen

Het systeem van de GSC heeft de hernieuwbare energie al vaker in een slecht daglicht geplaatst. Er wordt te pas en te onpas naar verwezen als oorzaak van de verhogende elektriciteitsfacturen. Het is bovendien een ingewikkeld ondersteuningsmechanisme dat moeilijk kan uitgelegd worden aan de gemiddelde consument. Het is ook een marktmechanisme waarmee (vroeger) heel *wat windfall profits* gemaakt konden worden. Dit vreet aan het draagvlak van hernieuwbare energie. Daarom is

het volgens ons niet wenselijk dat GO's ook nog eens een marktprijs krijgen boven de prijs van de GSC. Dat kan onnodig de perceptie voeden dat groene stroom duur is. Terwijl vast staat dat groene stroom op de lange termijn de enige mogelijkheid inhoudt om de energiefactuur betaalbaar te houden.

Conclusie: verfijning handel GO's nodig

Als het erop aankomt om een groter draagvlak te creëren voor HE, komen we dus tot het besluit dat de vrije handel van GO's meer schade aanricht dan voordelen oplevert. Door de virtuele handel in GO's, schiet het systeem voorbij aan één van de oorspronkelijke doelstellingen van de GO's, namelijk het groene stroomcontract betrouwbaar te maken voor de consument. Als de burgers hier en in IJsland alle informatie zouden kennen en begrijpen, zouden velen zich wellicht bedrogen voelen. Daarom zouden GO enkel een administratief product mogen zijn: een bewijs dat de stroom echt groen is volgens bepaalde duurzaamheidscriteria, met de bedoeling dubbeltellingen te vermijden. GO moeten geen virtueel handelsproduct worden/zijn!

Ons voorstel is om de handel van GO niet los te koppelen van de handel van de stroom. De marktpeler die de GO loskoppelt van de geproduceerde of opgekochte stroom, kan deze GO dan niet meer afzonderlijk verhandelen, maar kan ze wel inleveren bij de regulator. Op die manier kan bijvoorbeeld een windprofiel samen met de GO verkocht worden aan een leverancier. Deze leverancier kan de GO dan loskoppelen en kan dan nog beroep doen op een evenwichtsverantwoordelijke om het stroomprofiel aan te passen. Deze leverancier kan de GO dan niet meer verder verhandelen, maar wel nog inleveren om aan te tonen dat het geleverde profiel groen is. De gebruikers weten dan dat hun geld gaat naar de leverancier die zelf geïnvesteerd heeft in groene stroom of op zijn minst een groene stroomprofiel heeft aangekocht.

Post scriptum

Deze nota gaat over principes. We hebben niet verder onderzocht in hoeverre deze in overeenstemming te brengen zijn met geldende Europese regeling of hoe ze vertaald kunnen worden in nieuwe Vlaamse regeling. Om de geschetste vertrouwensproblemen die optreden bij de handel van GO's te kunnen oplossen, is allicht een aanpak op Europees niveau nodig. Zolang dit niet gebeurt zullen de verschillende actoren daar op hun eigen manier over blijven communiceren. We hopen dat dit op een voldoende genuanceerde wijze gebeurt, zodat hernieuwbare energie daardoor niet in diskrediet gebracht wordt.